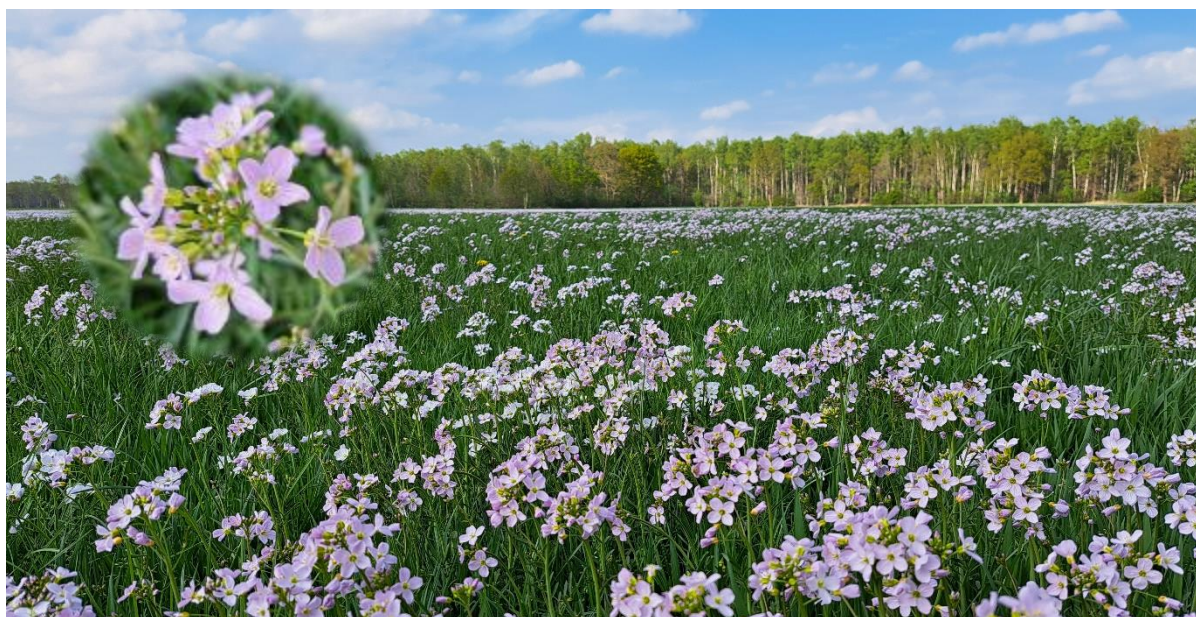

Natuur Nabij IVN Eemland

mei 2025

ivn natuur
educatie

Een veld vol pinksterbloemen aan de Turfweg in Soest. De plant gedijt op natte bodem. Foto Piet van Dijk. Zie pag. 20

Agenda

- **Zaterdag 3 mei, vogeltelling** op de Westdijk in Bunschoten-Spakenburg, bij het elektrische gemaal, 09.00-10.00 uur. Elke eerste zaterdag van de maand, weer of geen weer.
- **Vrijdag 9 mei, tekenwerkgroep** in appelschuur op kwekerij/boomgaard, 10.00-13.00 uur, geef je op als je mee wil doen op tekenen@ivn-eemland.nl. Iedere tweede vrijdag van de maand.
- **Zaterdag 17 tm 31 mei, Soorten Challenge** Utrechtse Heuvelrug, zie pag. 19.
- **Zaterdag 17 mei, open dag kwekerij/boomgaard** tegenover Paleis Soestdijk, Amsterdamsestraatweg, Baarn, 11.00-16.00 uur. Om 12.00 uur en 14.00 uur **rondleiding**. Ook 8 juni, 5 juli, 13 juli, 19 juli, 26 juli, 3 aug, 9 aug, 16 aug, 23 aug, 31 aug, 6 sept, 13 sept, 18 okt (let op, wisselend op za en zo). **Avondopenstelling** op wo 25 juni 20.00-21.30 uur, **plukochtend** za 12 juli 10.00-13.00 uur.
- **Zaterdag 17 mei, vogelexcursie** op de fiets vanaf oeverwaluwand Bunschoten richting polder Arkemheen, start 09.00 uur op Metaalweg 8 Bunschoten. Zie ook pagina 6 en geef je op!
- **Zondag 18 mei, biodiversiteitsdag** in sheltergebied op Park Vliegbasis Soesterberg, via Hertenaan 12 Den Dolder 13.00-16.00 uur. Geef je op voor 10 mei bij secretaris@heuvelrug.knnv.nl, zie pag. 7
- **Zondag 18 mei, Groene Markt** landgoed Schothorst Amersfoort, Schothorsterlaan 21, 11-16 uur.
- **Zondag 25 mei, fotowerkgroep** gaat op fotosafari van 10.00-12.00 uur, meld je aan op fotografie@ivn-eemland.nl
- **Maandag 26 mei, Oostbroeklezing** over biodiversiteit, 19.15 uur, Landgoed Oostbroek, zie pag 16.
- **Maandag 9 juni** (tweede pinksterdag), **slootvissen** voor het hele gezin, 14.00-16.00 uur, hoek Spiekerweg/A.P. Hilhorstweg Soest. Meer hierover in nieuwsbrief van juni.
- **Zaterdag 21 juni, ontmoetingsmiddag voor alle leden en donateurs** op Eyckendal, Jachthuislaan 66 (hoek Koningsweg), 16.00-19.00 uur. Geef je op op www.ivn-eemland.nl
- **Zaterdag 28 juni, Open Heuveltuinenroute** in Soest, 11.00-16.00 uur, zie pagina 7.
- **Zondag 13 juli, open imkerijdag** op kinderboerderij Soest, Vedelaarpad 53, 13.00-16.00 uur.

We hebben nieuwe statuten!

Bestuur

● Donderdag 24 april 2025 kan worden bijgeschreven als een nieuwe mijlpaal in de geschiedenis van het IVN Eemland. Tijdens de tweede Algemene Ledenvergadering op deze avond in Museum Soest zijn de nieuwe statuten bij acclamatie aanvaard. Zonder enige discussie gaf de ALV het bestuur het volledige vertrouwen dat we statuten hebben die voldoen aan moderne wettelijke eisen en helemaal up to date zijn. In de woorden van voorzitter Ronald Emons: „Deze statuten zullen ons naar alle waarschijnlijkheid wel overleven.”

● Historisch gezien is dit de tweede keer dat er een ‘grondwet’ is vastgesteld voor de vereniging: op 11 april 1979 en dan nu de huidige statuten. De voorzitter merkt op dat dit pas de tweede statuten zijn in het 86-jarige bestaan van de vereniging; de vereniging was bij kennelijk nog een vereniging zonder notariële akte.

● Binnenkort gaan de voorzitter en de secretaris naar Trajectum Notariaat in Utrecht om daar officieel de nieuwe statuten te ondertekenen. Pas dan zijn ze officieel van kracht. In de begroting 2025 heeft de ALV 1500 euro aan notariskosten gereserveerd.

● Nu de statuten zijn vastgesteld, bereidt het bestuur een huishoudelijk reglement voor dat naar alle waarschijnlijkheid op de reguliere ALV van 2026 zal worden vastgesteld. Op de ALV heeft het bestuur al enkele suggesties meegekregen over wat daarin zal moeten staan. Wie nog meer tips heeft: stuur ze naar bestuur@ivn-eemland.nl. Hieronder een eerste lijstje met suggesties:

- * werkgebied
- * rooster van aftreden bestuursleden
- * noodzaak van een VOG voor wie
- * wat verwacht het bestuur van de werkgroepen
- * hoe gaan we elkaar om, verenigingscultuur
- * beschrijving vertrouwenscontactpersoon
- * afspraken tussen bestuur en werkgroepen
- * beschrijving taken coördinator
- * samenwerken met derden (andere natuurorganisaties, paleis, Herenboeren, buurten, Defensie)

Padden lopen ook vast in tuinvijvers of straatkolken

Piet van Dijk, n.a.v. presentatie Tim de Wolf

- Na afloop van de ALV gaf coördinator Tim de Wolf van de paddenwerkgroep een presentatie over de paddentrek en het werk van de paddenwerkgroep. „De paddenwerkgroep loopt al vijftien jaar op rolletjes”, aldus. Opvallend vindt hij dat de zo’n zeventig (!) leden van de werkgroep een hoog knuffelgehalte toekennen aan de pad, wat je in eerste instantie niet zou verwachten.

Hieronder een paar highlights uit de presentatie.

Een zogeheten dubbeldekker. Foto Jelger Herder

- De paddentrek komt de laatste tijd al half januari op gang, terwijl dat voorheen een maand later was. De steeds vroegere paddentrek is een van de gevolgen van de opwarming van aarde. Zodra het meer dan 6 graden Celsius wordt, komen de padden uit hun winterslaap tot leven. Die winterslaap begint eind oktober tot half november, het liefst overwinteren padden in een humuslaag onder een dek van rottende bladeren, soms wel tot enkele centimeters diepte. Soms vinden ze een muizenhol.

- Doel van de paddentrek is meestal de plas waar de dieren ter wereld zijn gekomen. Het vrouwtje is een stuk groter dan het mannetje. In het begin zijn ze nogal traag omdat het koudbloedige dieren zijn. Padden (we hebben het over de gewone pad, *Bufo bufo*) laten snoeren van eitjes achter, in tegenstelling tot kikkers die kikkervisjes produceren.

- Naar schatting verdwijnt zo'n 30 procent van de overstekende padden op de Wieksloterweg en Insingerstraat onder autobanden. De weg is een enorm obstakel, oversteken is voor zo'n klein dier een hachelijke onderneming.
- De faunapassages onder de Wieksloterweg zijn niet afdoende om alle dieren te laten oversteken. Dat is alleen mogelijk als ze richting de faunapassages worden gedirigeerd.
- De padden zoeken langs het scherm naar een doorgang, waardoor ze in emmers vallen die strak tegen dat scherm aan staan. Elders, waar minder padden oversteken, worden raapacties gehouden.
- Op het hoogtepunt van de paddentrek patrouilleren de vrijwilligers in ochtend- en avonddienst, in de schemer tot half 10 ongeveer, 's ochtends zodra het licht is. Soms worden ook kikkers en salamander in de emmers opgevangen.

Plaatsing van een paddenscherm aan de Wieksloterweg. Foto Ton Paauw

- Een probleem is dat veel padden in straatkolken terechtkomen en daar niet meer uitkomen. De vrijwilligers horen dat aan het gepiep van de mannelijke padden. Ook landelijk is er aandacht voor dat probleem. De oplossing is een faunatrapje. De paddenwerkgroep is in overleg met de gemeente en reinigingsdienst RMN om een pilot te starten. Padden raken ook nogal eens in tuinvijvers met hoge randen in de problemen.
- Padden zijn nuttig in de voedselketen. Ze eten 30 gram insecten per dag. De 1150 padden die dit seizoen zijn gered, zijn bij elkaar goed voor 12 ton aan insecten.
- Padden hebben vijanden: vossen, egels, reigers en ringslangen eten ze. Padden hebben gifklieren waardoor andere dieren ze mijden.

Fietstocht Koningsdag valt in de smaak

Piet van Dijk

- De fietstocht die het IVN Eemland presenteerde op Koningsdag viel erg in de smaak. Bij molen De Windhond kwamen 55 mensen de uitgeschreven fietstocht halen. De meesten fietsten hem meteen uit, anderen haalden het op om 's middags om later in de week te uit te voeren. Ook bij IVN-kraam op de Vrijmarkt werden enkele exemplaren uitgegeven.
- Eén van de reacties: „Wat hebben wij een mooie fietstocht gemaakt vanmiddag. We hebben genoten, we kwamen op plaatsen waar we niet eerder geweest zijn en op andere plaatsen juist wel weer maar kregen daar zulke interessante informatie bij die we niet wisten **dat het was alsof we daar voor het eerst kwamen en we wonen al ruim 30 jaar in Soest**. We willen u heel erg hartelijk bedanken voor deze route en we houden ons van harte aanbevelen voor t.z.t. meer van dit soort fietsroutes in onze omgeving.”

Vertrekplaats vanaf de ingang van molen De Windhond in Soest

- In april heeft het bestuur op maandagochtend de fietstocht al voorgefietst, enerzijds om te controleren of er geen fouten in stonden (bleek niet het geval), anderzijds om de onderlingen band te versterken. Onderweg waagden we een poging om koffie te drinken bij de golfclub in Den Dolder. Normaal gesproken is het restaurant daar alleen toegankelijk voor leden, maar we werden bij wijze van uitzondering toegelaten! En dat nog wel op het grondgebied van een andere afdeling: IVN Kromme Rijn en Heuvelrug, gevestigd te Zeist.

Vogelexcursie oeverwaluwwand en polder Arkemheen

Andrea Galama-van der Span

● Op zaterdag 17 mei 2025 verzorgt het IVN Eemland een vogelfietstocht vanaf de oeverwaluwwand in Bunschoten naar de polder Arkemheen.

● We beginnen om negen uur bij de oeverwaluwwand (kijkwand) waar de gidsen iets zullen vertellen over oeverwaluwen in het algemeen, de kijkwand en het onderhoud daarvan door vrijwilligers. Daarna voert de tocht via de Bonte Poort naar het Nekkeveld, onderdeel van het Natura 2000-gebied Arkemheen in de gemeente Nijkerk.

De oeverwaluwwand. Foto's Alexander van Twillert

● Vogels hebben geen agenda of klok, dus het is afwachten wat we te zien krijgen, maar bij het voorfietsen waren er prachtige soorten te zien als: blauwborsten, rietzangers, rietgorzen, graspiepers, veldleeuweriken, grutto's, kluten, tureluurs en de polder heeft vast wel andere verrassingen in petto!

● Onderweg stoppen we regelmatig, waar de natuurgidsen vertellen over de vogels, het landschap en het beheer daarvan.

Hopelijk tot dan!

- De tocht is gratis, maar aanmelden is verplicht.....op <https://www.ivn.nl/afdeling/eemland/natuuractiviteiten/vogelexcursie-arkemheen/>
- Het maximaantal deelnemers is 15.
- **Start op 17 mei 2025 om negen uur op een parkeerplaats bij Metaalweg 12, Bunschoten.**
- De fietstocht duurt 2 à 2 1/2 uur en bedraagt ongeveer 10 km.
- Vertrek uitsluitend bij goed weer. Indien de excursie niet doorgaat wordt dit kort van tevoren aan de deelnemers gecommuniceerd via de mail.
- Een verrekijker, en indien je die bezit een telescoop, wordt aanbevolen.
- Het is verstandig om warme kleding te dragen. Het kan behoorlijk winderig zijn in de polder.
- Honden niet toegestaan.
- Gidsen: Hayo Nijenhuis en Andrea Galama-van der Span

Meer weten over biodiversiteit? Welkom op vliegbasis

Marijke van Noort

- De afdeling Zeist Heuvelrug Kromme Rijn van de KNNV organiseert op **zondag 18 mei** van 13 tot 16 uur een gevarieerd programma in het sheltergebied van Vliegbasis Soesterberg. Dit terrein is te bereiken op adres **Hertenlaan 12 in Den Dolder**. Kom bij voorkeur op de fiets, of parkeer uw auto op het terrein aan de Elandlaan.
- Er wordt een workshop “nature journaling” gegeven door Anne van Emmerik. In verband met het aan te schaffen materiaal wordt u verzocht u daarvoor voor zaterdag 10 mei aan te melden bij secretaris@heuvelrug.knnv.nl, met vermelding van naam, e-mailadres en eventueel het aantal deelnemers waarmee u komt. Het e-mailadres is gewenst om u over eventuele wijzigingen of aanvullingen te informeren.
- Het meenemen van eigen tekenmateriaal is uiteraard mogelijk. De workshop gaat voornamelijk over waarnemen, van overzichten en details, u hoeft niet (goed) te kunnen tekenen.
- Daarnaast wordt een presentatie gegeven over holen en holletjes, gaten en gaatjes door Eric Gruijs. Deze presentatie is gericht op en geschikt voor kinderen.
- Arnout Imhof van de plantenwerkgroep zal een excursie verzorgen over de aanwezige planten op het terrein en Pascal Losekoot zal met u op zoek gaan naar een variatie aan insecten.
- Zoals bekend is **de vliegbasis een hotspot voor biodiversiteit**. Eind mei bloeien veel (bijzondere) planten in het sheltergebied. Wat ogenschijnlijk

Slangenkruid is zeker aan te treffen op de vliegbasis.

allemaal paardenbloemen lijken, blijkt een variatie aan gele composieten te zijn en ook witte schermbloemigen zijn rijk vertegenwoordigd. Daarnaast zijn er verschillende grassen.

- In juni bloeien de orchideeën en wordt Torenkruid waargenomen, we hopen hiervan ook al iets in mei aan te treffen. We kunnen het weer de komende maanden niet regelen en hoe uitbundig de bloei zal zijn is even afwachten. We zullen zeker het blauw van het slangenkruid kunnen bewonderen.

We zien u graag op zondag 18 mei op de vliegbasis! Kom bij voorkeur op de fiets (fietsenstalling aanwezig op het terrein). Parkeren aan de Elandlaan in Den Dolder.

Ingang bij het ecoduct Den Dolder. Lopend of op de fiets kun je hier ook bij het sheltergebied komen.

Stel je tuin in Soest open op Open Heuvelrugtuinen Route

Maurits Grievink, IVN Utrecht

- Kom inspiratie opdoen tijdens de allerste Soester Open Heuvelrugtuinen Route op zaterdag 28 juni! Wil jij jouw tuin (verder) vergroenen en bijdragen aan een groener Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug? Laat je inspireren door bloeiende Heuvelrugtuinen tijdens de eerste editie van de Open Heuvelrugtuinen Route!

Datum: Zaterdag 28 juni

Tijdstip: 11.00 – 16.00 uur

Locatie: Diverse tuinen in gemeente Soest

- Tijdens deze route stellen Heuvelrugtuiniers hun groene tuinen open en delen ze hun kennis, tips en ervaringen. Je ontdekt hoe je jouw tuin kunt omtoveren tot een echte Heuvelrugtuin: minimaal 60% groen, gifvrij, vol inheemse planten en gastvrij voor vogels en insecten. Zo draag je bij aan biodiversiteit, een gezond klimaat en voldoende schoon water!

- Wil je op de hoogte blijven en het routeboekje ontvangen? Meld je [HIER](#) aan. Heb jij een groene tuin en wil je meedoen? Stel jouw tuin open voor bezoekers en inspireer anderen! Meld je tuin [HIER](#) aan vóór 1 mei.

- Voor meer informatie en vragen kun je terecht bij Alies van den Berg via a.vanden.berg@nmu.nl.

- Lijkt het je leuk mee te helpen met de organisatie van de Heuvelrugtuinen Route? Of wil je hand- en spandiensten verlenen rond de dag zelf? Meld je dan aan bij Alies. Het project Heuvelrugtuinen is een initiatief van Nationaal Park Utrecht Heuvelrug, Natuur en Milieufederatie Utrecht en IVN Natuureducatie.

Weidevogelfietstocht: veel te zien en te horen

Lieke van Bedijk

- Ondanks de weersvoorspellingen, er werd een zeer stevige bui verwacht, is het tijdens de hele weidevogelfietstocht op zondag 13 april droog gebleven en zijn we met het maximum aantal van 22 personen op pad gegaan.
- Een aantal mensen hebben gebruik gemaakt van de verkorte route, maar de meesten hebben de hele tocht van 20 km uitgefietst. Er was veel te zien en te horen, het geluid van tureluur, grutto, Cetti's zanger en rietzanger vulden de lucht – terwijl ook kluten, soorten eenden en ganzen zich prachtig lieten zien.

- Verrassend is toch altijd de knalgele kleur van de gele kwikstaart die zich ook van zijn beste kant liet zien. Al met al een mooie tocht, veel te zien en enthousiaste deelnemers.

Gele kwikstaart. Foto Alexander van Twillert

Lentekriebels op Herenboerderij Willemshoeve

Frank van Geffen

● Op 14 april mochten de koeien van Herenboerderij Willemshoeve in Soest weer naar buiten. In de wintermaanden stonden ze in de stal. Ieder jaar is het een feest om de dieren weer naar het weiland te zien gaan. Ook de cliënten van Dagbeleving Willemshoeve genoten zichtbaar. Meegenieten van dit moment kan op <https://vimeo.com/1075392772>

● Wie meer wil zien van deze Herenboerderij kan mee met een gratis rondleiding. Inschrijven daarvoor kan op <https://willemshoeve.herenboeren.nl/>

Na een periode van enkele maanden gaan de koeien van Herenboeren Willemshoeve weer naar buiten.

Welkom nieuwe leden!

Sinds 1 januari hebben we de volgende nieuwe leden mogen verwelkomen.

Aartjan Boekhout, Bunschoten
Anneke van Breemen, Eemnes
Marcia Kok, Soest
Gu van Rhijn, Soest
Karin Alberts, Soest
Guido Helmers, Baarn
Paul Sevink, Soest

Monique Teubner, Baarn
Liesbeth Arens, Soest
Alice van Harten, Baarn
Els Fox, Terschuur
Una van der Poel, Soest
Frank Smit, Maartensdijk

Maak een lekkere salade van wilde planten!

Simone van Dijk

● Ben je aan het kamperen en vind je geen winkel in de buurt, of is de winkel net gesloten als je aankomt: geen nood, er is de natuur nog genoeg te vinden dat je prima kunt eten. Simone van Dijk uit Soest, die al jarenlang rondtrekt onder meer in Nederland, Frankrijk, Engeland en Schotland, maakt soms een **salade van eetbare planten**. Hierbij het menu.

Eet smakelijk!

Wie houdt de fitis en de tjiftjaf uit elkaar?

Bert Garthoff, overgenomen uit boek *Vogel van de week*

● Maandelijks plaatst deze nieuwsbrief een artikel uit de boekjes *Vogel van de week* en *Zondagsvogel*, een verzameling radiocolumns uit 1970 en 1971 van Bert Garthoff, die hij uitsprak voor het Vara-programma 'Weer of geen weer'. De artikelen gaan vergezeld van unieke afbeeldingen van houtgravures door de Engelse kunstenaar Thomas Bewick, die leefde in Newcastle van 1753 tot 1828. Hij was beroemd vanwege zijn houtgravures, etsen en prenten. Dit keer twee vogels die sprekend op elkaar lijken, maar heel anders klinken: de fitis en de tjiftjaf. Luister op www.vogelgeluid.nl/fitis en www.vogelgeluid.nl/tjiftjaf.

15 *Fitis en Tjiftjaf*

Twee vogeltjes die meestal in één adem genoemd worden, omdat ze op het oog niet of nauwelijks verschillen. De tjiftjaf mag dan iets donkerder pootjes hebben, de fitis een tikje duidelijker aangezette lichte wenkbrauwstreep, dat zijn toch pietepouterigheden die alleen maar gewaar te worden zijn met de veldkijker of wanneer je ooit eens beide vogeltjes tegelijk in handen zou hebben. Tekenaar Thomas Bewick had er een fijn oog voor, met als resultaat de fitis hierboven en de tjiftjaf twee bladzijden verder. Overigens zijn en blijven het zegmaar gelijkvormige, gelijkgekleurde, even grote en even weinig opvallende diertjes. Driekwart de lichaamslengte van een mus hebben ze, maar doordat ze veel slanker zijn, fijner van snavel, ranker van pootjes, lijken ze veel kleiner. Op de weegschaal wint één mus het nog van drie fitisjes, respectievelijk drie tjiftjafjes.

Op twee punten zijn die gelukkig toch van elkaar te onderscheiden:

op de kalender en op het oor. Het zijn allebei trekvogels, maar de tjiftjaf komt omstreeks half maart al bij ons terug om hier te gaan broeden, de fitis is pas eind maart begin april te verwachten. Hij maakt dan ook een langere reis, overwintert in Midden- en Zuid-Afrika, terwijl de tjiftjaf al genoeg neemt met de omgeving van de Middellandse Zee. Dienovereenkomstig reist de fitis ook eerder af, begin augustus kun je de eerste alweer zuid zien koersen. Bij de tjiftjaf barst de reislust een half maandje later pas los. Staan we wel even stil bij het wonder van zo'n tweemaal jaarlijkse wereldreis door die vale niemendalletjes van negen gram per stuk? Wat er in die negen gram is ingebouwd aan bewegingsvernuft, aan vliegekundige vondsten, aan constructie doelmatigheid... En ze zijn dan wel vrij vaal, zo op het eerste gezicht, de fitisjes en de tjiftjafjes, maar bij beter kijken ontdek je toch binnen de algemene tinten van olijfbroen, zandig wit en aarzelend geel een heel fijn spel van waasjes en lijntjes en stipjes... En als je ze dan ook nog hóort...!

Van de tjiftjaf is dan meteen duidelijk waarom hij zo heet. Hij zingt niet anders dan tjif - tjaf - tjif - tjaf. Om en om steeds dezelfde twee toontjes. Ook wel eens drie keer tjif en één keer tjaf of andere onregelmatigheden, maar nooit een derde toon. En uiterst maatvast. De naam maatslagertje of -slandertje wordt hem niet ten onrechte gegeven hier en daar.

De tjiftjaf komt bijna overal in Europa voor en die maatslaanderij is natuurlijk elders ook opgevallen. Chiffchaff zeggen de Engelsen, Zilpzalp de Duitsers. De Fransen evenwel houden het op pouillot véloce, wat zoveel betekent als rappe luizebos, luizenpikker. Maar Fransen zijn nu eenmaal wonderlijke dansers op het naamgeverskoord.

En door de wetenschap is hem het etiket *Phylloscopus collybita* opgeplakt. Oftewel de bladbekijker tevens geldwisselaar. Klinkt vergezocht maar klopt aardig: het tjiftjafje leeft van pieterkleine insectjes die het klauterend en fladderend van de boombladeren wegpikt op een manier die aan een zorgvuldige inspectie doet denken. En dat geldwisselaarschap is hem toegemeten naar aanleiding van zijn metalige maatslaanders-geluidje, dat blijkbaar de

Fitis. Iets duidelijker wenkbrauwstreep en iets lichtere pootjes. Foto IVN

boeren in Normandië doet denken aan het tellen of toetsen van zilvergeld. Compteur d'argent noemen zij de tjtjtjaf. Waar de Franse natuuronderzoeker Vieillot mooie wetenschapstaal van gemaakt heeft: in het Grieks is een geldwisselaar kollubistes, daarvan maakte Vieillot Latijn: collybita. Weliswaar vergat hij een s, maar eens gegeven namen (Vieillot leefde omstreeks 1800) zijn in de wetenschap heilig. Taalfouten inbegrepen!

Op de treffende uiterlijke overeenkomst van tjtjtjaf en fitis hebben de ware vogelspeders nog een sleutel: het lengteverschil van de tweede en de zesde slagpen. Een verschil van slechts een paar millimeters. Maar daarvoor moet je de vogels in de hand hebben en dat is iets wat ik niet in de hand wil werken. Wacht maar tot er gezongen wordt, dan is het verschil overduidelijk. In tegenstelling tot het weinig melodieuze maatklokje van de tjtjtjaf geeft de fitis een echt liedje weg. Een zangerig cadansje, dat kalmpjes begint, oploopt naar luider en drukker, en dan weer wat de musici noemen decrescendo, aflopend in sterkte. Ook in toon gaat het fitisliedje eerst omhoog, dan omlaag. Heel fijntjes van klank, de naam

fitis heeft daar stellig mee te maken. Dat vinden ook Duitsers en Fransen, die allebei fitis zeggen met dunne i's, maar met de klemtoon onderling tegenovergesteld. De Scandinaviërs spreken van løvsanger, loofzanger. Wat altijd wel opgaat, want tegen dat de fitis terug is in het land en goed op zang, zit er ook al wel blad aan de bomen.

Onder uw medegeleerden kunt u vertellen dat u een Phylloscopus trochilos hebt gehoord. Die naam begint dus met datzelfde Bladinspecteurschap dat de tjtjtjaf in zijn vaantje voert, en trochilos slaat ook al op de eetgewoonten van het fitisje, vrijwel gelijk aan die van de tjtjtjaf. Trochilos noemden oudtijds de Grieken een vlugvoetig vogeltje dat bij kaaimannen en krokodillen ongemoeid toegang had tot hun wijdgesperde bekken om daar nijver de bloedzuigers, teken en luizen uit weg te pikken. En als je zo de fitisjes en tjtjtjafjes bezig ziet in het bomenloof, dan hebben die daar ook best een luizig leventje.

Tjtjtjaf. Let op de donkere pootjes en de iets fletsere wenkbrauwstreep. De vogel toont ook iets ronder dan de fitis en heeft een lichtere boog onder het oog. Foto IVN

- Maar behalve de wenkbrauwstreep, de pootjes en de zang zijn er ook nog een paar andere kleine veldkenmerken. Zoals hieronder in Het Vogelboek van Philip Burton en Peter Hayman.

Fitis/Tjiftjaf

ZV

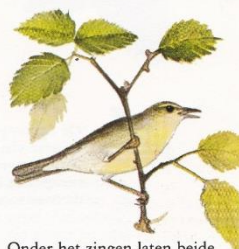
De Tjiftjaf verschilt van de veel gelijkende Fitis onder meer door het meer gedrongen postuur, de rondere kop, de iets bruinere bovendelen en de doorgaans zwartbruine poten. (x 3/5)

De Fitis heeft groenere boven- en gelere onderdelen en een lichtbruine pootkleur. (x 3/5)

In de vlucht vallen de iets langere vleugels van de Fitis op. Ze foerageren op dezelfde manier door in boomkruinen insecten te zoeken, maar ze vangen ze ook in de vlucht of pikken ze van de onderkant van bladeren.

Als ze alarmeren, rukken ze met vleugels en staart.

Onder het zingen laten beide soorten zich tot op korte afstand benaderen.

Een pas uitgevlogen Tjiftjaf is bijna niet te onderscheiden van een net vliegvlugge Fitis. Beide zijn veel geler dan de volwassen vogel, vooral op de onderdelen. De noordelijke ondersoorten van de Tjiftjaf (midden) en van de Fitis (links onder) hebben over het algemeen bruinere bovendelen en lichter gekleurde onderdelen.

Tjiftjaffen (rechts) bouwen hun slordige nest bijna altijd iets boven de grond terwijl Fitis (links) hun minder hechte bouwsel tussen het gras en op de grond maken. De nesten lijken op die van de Winterkoning, met een overkoepeling en de ingang aan de zijkant.

De eerste die deze twee soorten onderscheidde (tegelijk met de Fluiter), was de achttiende-eeuwse natuuronderzoeker Gilbert White, en nog steeds zijn ze het best te herkennen aan hun zang. De Tjiftjaf zingt onafgebroken zijn naam, maar de Fitis laat een sprankelende, aflopende stroom klanken horen. Ook hun roepen zijn moeilijk te onderscheiden; die van de Fitis is meer tweelettergrepig. Zwijgende vogels noteert men vaak simpelweg als 'fitjaf'. De poten van de Tjiftjaf zijn doorgaans zwartbruin en die van de Fitis lichtbruin; dit verschil is evenwel niet altijd betrouwbaar. Als men ze in de hand heeft, kan men ze altijd onderscheiden aan vorm en lengte van de grote slagpennen. Gewoonlijk hebben Fitisen langere vleugels en zijn ze iets groter. De verschillen in terreinkeuze zijn niet nauwkeurig aan te geven, maar over het algemeen bewonen Fitisen meer open gebieden. De Tjiftjaf is meer aangewezen op bomen dan de Fitis. In West-Europa is de Fitis bijna overal talrijker en in veel gebieden 's zomers de meest algemene vogel. Hoewel beide soorten hun nest goed verborgen weten te houden (de Fitis op de grond en de Tjiftjaf iets erboven), verraden ze zich als ze de jongen voeren door herhaaldelijk hun alarmroep te laten horen, een waarschuwing waar picknickers eens wat meer op zouden moeten letten, en dan een stukje verderop gaan zitten.

J F M A M J J A S O N D

Oostbroeklezing over biodiversiteit in je omgeving

Nancy Wielenga

- Wil jij bijdragen aan een rijkere biodiversiteit in jouw omgeving? Ben je benieuwd hoe klimaatverandering, stikstof en gewasbeschermingsmiddelen samenhangen met de afname van biodiversiteit – en wat jij zelf zou kunnen doen? Dan mag je deze lezing niet missen!
- In het kader van de ‘Week van de Biodiversiteit’ organiseert **Landschap Erfgoed Utrecht** op **maandag 26 mei 2025** een Oostbroeklezing met als thema **biodiversiteit**. Spreker is **Ivo Roessink**, expert op het gebied van biodiversiteit en de effecten van menselijk handelen op ecosystemen.
- Deze avond is speciaal bedoeld voor groene vrijwilligers die zich inzetten voor natuur en landschap in de provincie Utrecht. Tijdens de lezing gaan we dieper in op vragen als:
 - Wat verstaan we onder biodiversiteit, en waarom is het zo belangrijk?
 - Welke invloed hebben klimaatverandering, stikstofuitstoot en gewasbeschermingsmiddelen zoals pesticiden en fungiciden?
 - En vooral: wat kun je zelf doen om biodiversiteit te beschermen en versterken?
- De lezing is geschikt voor een breed publiek, je bent van harte welkom er is geen voorkennis nodig. Deze lezing vormt een waardevolle afsluiting van de Week van de Biodiversiteit, waarin overal in het land activiteiten worden georganiseerd om aandacht te vragen voor het belang van biodiversiteit. Sluit aan en laat je inspireren!
- De Oostbroekorganisaties nodigen alle groene vrijwilligers uit die actief wil bijdragen aan de leefbaarheid van zijn omgeving van harte uit voor deze interessante avond.

Datum en tijd: maandag 26 mei 2025 inloop 19.15 start 19.30 uur.

Locatie: Huize Oostbroek (Jansenzaal), Bunnikseweg 39, De Bilt

De link om aan te melden; [Landschap Erfgoed Utrecht](#)

De Oostbroeklezingen is een samenwerking van IVN Utrecht, Landschap Erfgoed Utrecht, Natuur en Milieufederatie Utrecht, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Utrechts Landschap. Doorheen het jaar worden lezingen georganiseerd voor onze vrijwilligers die hart hebben voor de Utrechtse natuur.

Wandel mee over terrein van Zon & Schild

IVN Amersfoort

- Natuur is goed voor onze gezondheid, zowel fysiek als mentaal. Daarom organiseert werkgroep Natuur en Gezondheid van IVN Amersfoort elke laatste zondag van de maand (vanaf maart t/m november) een fijne natuurwandeling over het terrein van Zon & Schild aan de Utrechtseweg in Amersfoort.
- Deze wandelingen zijn laagdrempelig en gericht op ontspanning, verwondering en plezier. Iedereen is welkom! De wandelingen starten om 14 uur bij Restaurant Het Raakpunt. Het Raakpunt bevindt zich naast de kapel. Opgeven is niet nodig en de wandelingen zijn rolstoelvriendelijk.

*Het terrein van Zon & Schild met links restaurant Het Raakpunt. Op de achtergrond de toren van de kapel uit 1932.
Foto IVN Amersfoort*

De wandeling draait elke maand om een ander thema.

Data:

25 mei 14:00-16:00 uur

29 juni

27 juli

31 augustus

28 september

26 oktober

30 november

Locatie: Zon en Schild. Startpunt van de wandeling is Restaurant het Raakpunt.

Adres: Utrechtseweg 266, Amersfoort

Kosten: gratis **Aanmelden:** Niet nodig

Hoe sterk een wilg kan zijn

Tekst en foto's Piet van Dijk

● Aan de Dorpsstreek in Soest die aan de westzijde, aan de kant van de Wieksloterweg, normaal gezond oogt. Bezie je de boom van de andere kant, dan is die van binnen grotendeels vermolmd. Niets aan de hand want de boom groeit gewoon door en maakt volop nieuwe takken en bladeren.

● Knotwilgen bepalen in belangrijke mate het typisch Hollandse landschap. Het is belangrijk dat eenmaal geknotte wilgen regelmatig opnieuw geknot worden, omdat de anders te dik wordende loten na een aantal jaren de boom uit elkaar scheuren. Nu de vraag naar wilgentenen afneemt, wordt dit werk vaak door vrijwilligers gedaan. Knotwilgen bieden door hun dichte kruin en hun vaak holle stam veel nest- en schuilgelegenheid voor vogels, marters, vleermuizen en insecten.

Doe mee aan Soorten Challenge: Baarn of Soest de beste?

Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug

● Welke van negen gemeenten op en rond de Utrechtse Heuvelrug krijgt de titel de Meest Biodiverse Gemeente van het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug? Ook **Soest en Baarn** doen mee. Samen met Amersfoort, De Bilt, Rhenen, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woudenberg en Zeist.

● Leer de natuur wat beter kennen en het valt je direct op; er bestaan meer soorten planten, insecten en vogels dan je je kan voorstellen. Iedere soort is uniek en samen laten ze zien wat natuur zo bijzonder maakt. Door bijzondere vogels te spotten, zeldzame planten te benoemen en insecten te tellen, leer je deze rijkdom beter kennen en begrijpen. En waar kun je dat nou beter doen dan in de nationale parken?

● Elk jaar vieren we op **24 mei de Dag van het Nationaal Park**, een moment waarop de meest karakteristieke natuurgebieden van Nederland in de schijnwerpers staan. In 2025 zetten we op deze bijzondere dag het thema biodiversiteit centraal. Om die reden organiseren we **van 17 t/m 31 mei 2025 een Soorten Challenge** in het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug.

● We gaan samen zo veel mogelijk soorten tellen en nodigen je uit om mee op pad te gaan. Sluit bijvoorbeeld aan bij een excursie met boswachter of natuurgids, of trek zorgvuldig je eigen plan met een loep of verrekijker. Alle tellingen die via de app ObsIdentify of via [Waarneming.nl](https://www.waarneming.nl) worden doorgegeven in het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug tellen mee. Je kunt niet alleen in het bos soorten gaan ontdekken, maar ook bij jou in de buurt en/of tuin. Kijk eens goed wat er rondscharrelt of vliegt dichtbij huis en ontdek hoe rijk de natuur bij jou in de buurt is!

● Let er tijdens het waarnemen wel op dat je op de paden blijft, zodat dat je geen dieren verstoort die bijvoorbeeld aan het broeden zijn.

● Door mee te doen en jouw waarnemingen door te geven help je dus jouw gemeente te winnen. En er is meer! Want je helpt niet alleen jouw gemeente te winnen, maar ook het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug in de strijd tegen de 20 andere nationale parken in Nederland. Lees meer hierover op <https://www.np-utrechtseheuvelrug.nl/dag-van-np/>

Pinksterbloemen doen hun naam geen eer aan

Piet van Dijk

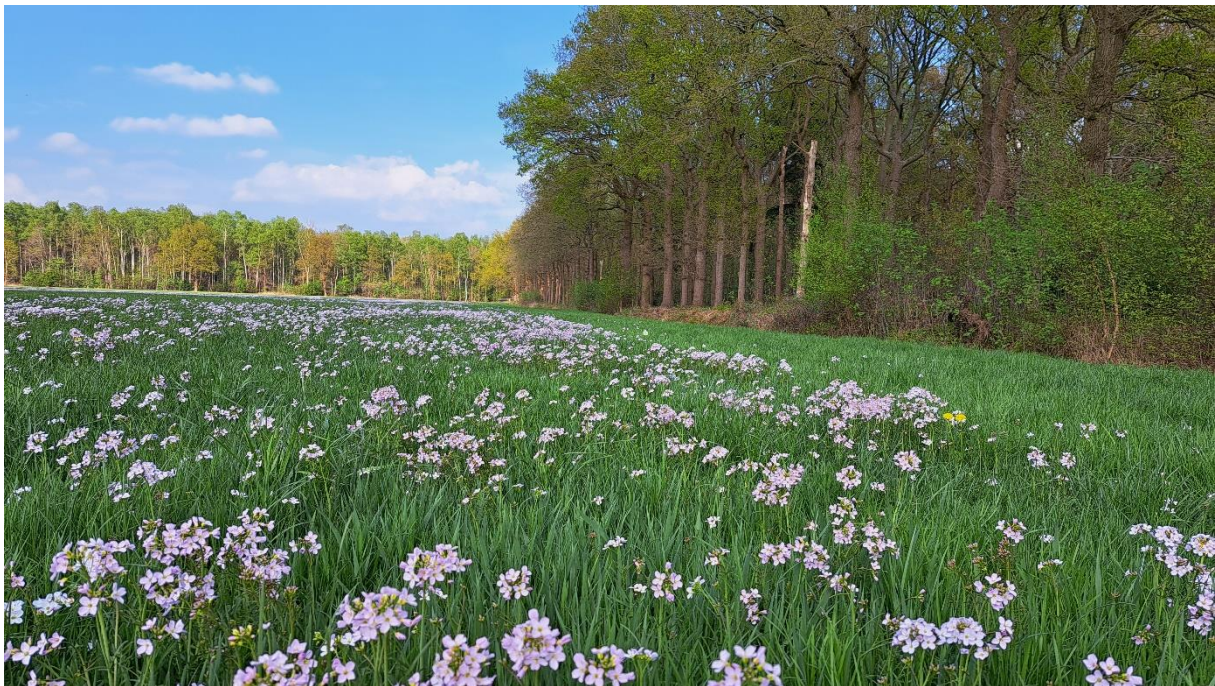
● Wat vertellen de natuurboeken en websites over de pinksterbloem (*Cardamine pratensis*)? Het is grappig om te zien dat elk boek of elke website wel weer iets anders vertelt, of net even anders.

Capitool Veldgids Wilde Bloemen 2004

Dit bekende lid van de Kruisbloemenfamilie is te herkennen aan zijn karakteristieke bloemen. De vier brede, eironde kroonbladeren variëren van wit tot lila of diperoze. De bladen zijn geveerd, de wortelbladen met cirkelronde met cirkelronde blaadjes, de stengelbladen met 4-7 paar lijnvormige tot elliptische blaadjes. Gedijt in natte graslanden, loofbossen, moerassen en drijftillen en aan waterkanten. Hoog tot 60 cm, bloemen 1,2-1,8 cm, bloeitijd april-juni, vruchten slanke peul tot 4 cm lang.

Elseviers Bloemengids: De wilde bloemen van Noordwest-Europa 1976

Middelgroot, kaal, wortelblad in een rozet. Bloem variabel 12-30 mm, lila of wit, helmknoppen geel. Houwtjes tot 40 mm, vochtige plaatsen.

De complete gids voor wilde bloemen, Michael Loman 1992

Soms massaal optredende weideplant. De bloemen met hun gele helmknoppen zijn vaak helderwit. Vochtige weilanden en bossen, oevers, wegbermen, heggen, algemeen in België en Nederland. Overblijvende plant met geveerde rozetbladeren waarin zich op vochtige grond dochterplantjes kunnen vormen. Jonge blaadjes en bloemknoppen zijn rauw en gekookt lekker.

Flora van de lage landen 2000

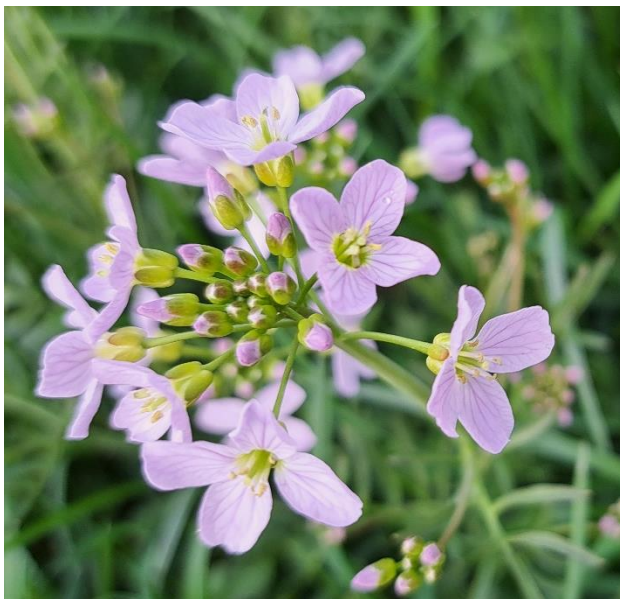
Pinksterbloem doet haar naam meestal geen eer aan omdat ze haar topbloei met Pinksteren reeds heeft gehad. Hoewel zij zowel in Nederland als in België nog steeds in groten aantallen voorkomt, is er toch een geringe achteruitgang waar te nemen. Haar oorspronkelijke standplaats is nat loofbos op lemige grond en in verlandingsvegetaties in laagveengebieden. We kennen de pinksterbloem vooral als graslandplant van vochtige, tamelijk voedselrijke grond.

Floravannederland.nl

Een van de schoonheden van onze vochtige tot natte graslanden en moerassen is Pinksterbloem of *Cardamine pratensis*. Het is een middelhoge in het voorjaar bloeiende plant met prachtige licht-lila tot roze of paarse bloemen met een fraaie adering. De rechtopstaande ronde stengel is soms vanaf de voet vertakt, en draagt samengestelde bladeren met smalle slippen. De rozetbladeren zijn anders, ook samengesteld, maar nu met bijna ronde en bochtig getande deelblaadjes. De langwerpige hauwen zijn wat schuin afstaand.

Wildeplanten.nl Klaas Dijkstra

Pinksterbloem is oorspronkelijk een plant van open, vochtig loofbos en moeras. In het agrarische landschap is deze soort kenmerkend voor hooi- en weidelanden geworden. Zij groeit vooral in vochtige tot natte, niet of nauwelijks bemeste graslanden van beekdalen en laagveengebieden.

Het is een kensoort voor de vegetatie klasse van matig voedselrijke graslanden. Binnen deze klasse komt Pinksterbloem het meest voor in vegetatietypen van vochtig milieu, zoals het verbond van Grote vossestaart; het minst in droge subtypen van het Glanshaver-verbond. In Nederland is het in de meeste gebieden een algemene soort; zij wordt minder vaak op (zee)klei en hoge zandgronden aangetroffen.

Pinksterbloem is sterk afgenomen op intensief gebruikte agrarische grasland percelen, die zij eertijds (voor intensivering) lila kleurde tijdens de bloei.

Bodem

Zonnige tot licht beschaduwde plaatsen op vochtige tot natte, matig voedselrijke tot voedselrijke, niet of licht bemeste, basische tot zwak zure grond (zand, leem, veen, zavel, klei en löss).

Groeiplaats

Grasland (vochtig, licht bemest grasland, hooiland, weiland en grasvelden), bermen, bossen (loofbos en elzenbroekbos), moerassen (drijftillen en verlandingsvegetaties op laagveen), waterkanten (o.a. slootkanten, vijverkanten en langs greppels), zeeduinen (duinvalleien), heggen, plantsoenen en begraafplaatsen.

Sprinkhaanzanger bezoekt gebied langs Westdijk

Hayo Nijenhuis

- Zaterdag 3 mei is er weer de maandelijkse telling van de vogels in en om het waterwingebied van Vitens aan de Westdijk in Bunschoten-Spakenburg. Je bent van harte welkom om mee te doen. Als je een kijker hebt: neemt hem mee! En, als je 'm hebt, je telescoop.
- De telling is bedoeld om met elkaar te genieten: er wordt op een gezellige manier met elkaar omgegaan en alle aanwezigen kunnen meekijken in de aanwezige telescopen. Het gaat dus vooral om het plezier van met elkaar vogels kijken en leren kennen. De tellingen zijn open voor iedere belangstellende.
- Naar we hopen zullen te zien en/of te horen zijn: blauwborstje, de cetti's zanger, rietgors, kleine karekiet, rietzanger, snor en we hebben recent een sprinkhaanzanger gehoord. Mogelijk zijn er ook nog kluten en andere steltlopers, naast vele andere vogelsoorten. En er zwerven regelmatig bruine kiekendieven rond de telplaats. Er zijn altijd leuke momenten, (ook voor beginnende) vogelaars te beleven!

Hier het geluid van de sprinkhaanzanger:
<https://www.vogelgeluid.nl/sprinkhaanzanger/>

Sprinkhaanzanger. Foto Vogelbescherming

- Onderstaand de lijst van waarnemingen van de vorige keren.

maandelijkse telling Westdijk 2025 laatste 3 maanden
--

soort	februari	maart	april
aalscholver	5	3	3
baardmannetje			
bergeend	1	5	7
blauwborst			2
blauwe reiger	1	3	1
boerenwaluw			3
brandgans	70*	300*	9

soort	februari	maart	april
bruine kiekendief			1
brilduiker	5	10	
buizerd			1
cetti's zanger	1	2	2
dodaars	1		
ekster	1	2	1
fazant	1	2	1
fuut	2	4	2
geoorde fuut			3
graspieper		3	2

<i>soort</i>	<i>februari</i>	<i>maart</i>	<i>april</i>
grauwe gans	33	52	75
grote canadese gans			2
grote zaagbek	4	4	
grote zilverreiger		1	
grutto			6
holenduif		5	
houtduif	2	3	3
ijsvogel			
kievit	46	4	1
kleine mantelmeeuw			4
kluut			6
kokmeeuw	2	4	7
knobbelzwaan	11		
kolgans	3	24	
koolmees	4		
krakeend	13	5	19
kuifeend	6	35	
meerkoet	5	10	2
merel			
nijlgans			1
nonnetje	2	4	
pontische meeuw		1	
rietgors		2	3
rietzanger			2
rode wouw			1

<i>soort</i>	<i>februari</i>	<i>maart</i>	<i>april</i>
roerdomp			
roodborstje			
roodborsttapuit	1		
scholekster		52	
slobeend	1	5	2
smient	6	16	
snor			2
spreeuw	300*	28	
stormmeeuw			
tjiftjaf			1
torenavalk			
tureluur			2
veldleeuwrik	1		
waterhoen	1	1	3
waterral			1
watersnip		2	3
wilde eend	18	2	14
winterkoninkje		1	1
wintertaling	22	12	6
witte kwikstaart			1
wulp	1	72	
zilvermeeuw			1
zwarte kraai	1	4	5
aantal soorten	32	35	41

* geschatte aantallen

- Zelf kan ik deze keer niet aanwezig zijn. Jan van Duijvendijk en Ben Bemelmans nemen voor mij de telling waar.
- **Locatie:** gebied van Vitens, Westdijk Spakenburg, op de dijk bij het gemaal in de Noorderwetering, op de dezelfde locatie als vanouds.
- **Tijd:** 9.00 tot 10.00 uur.